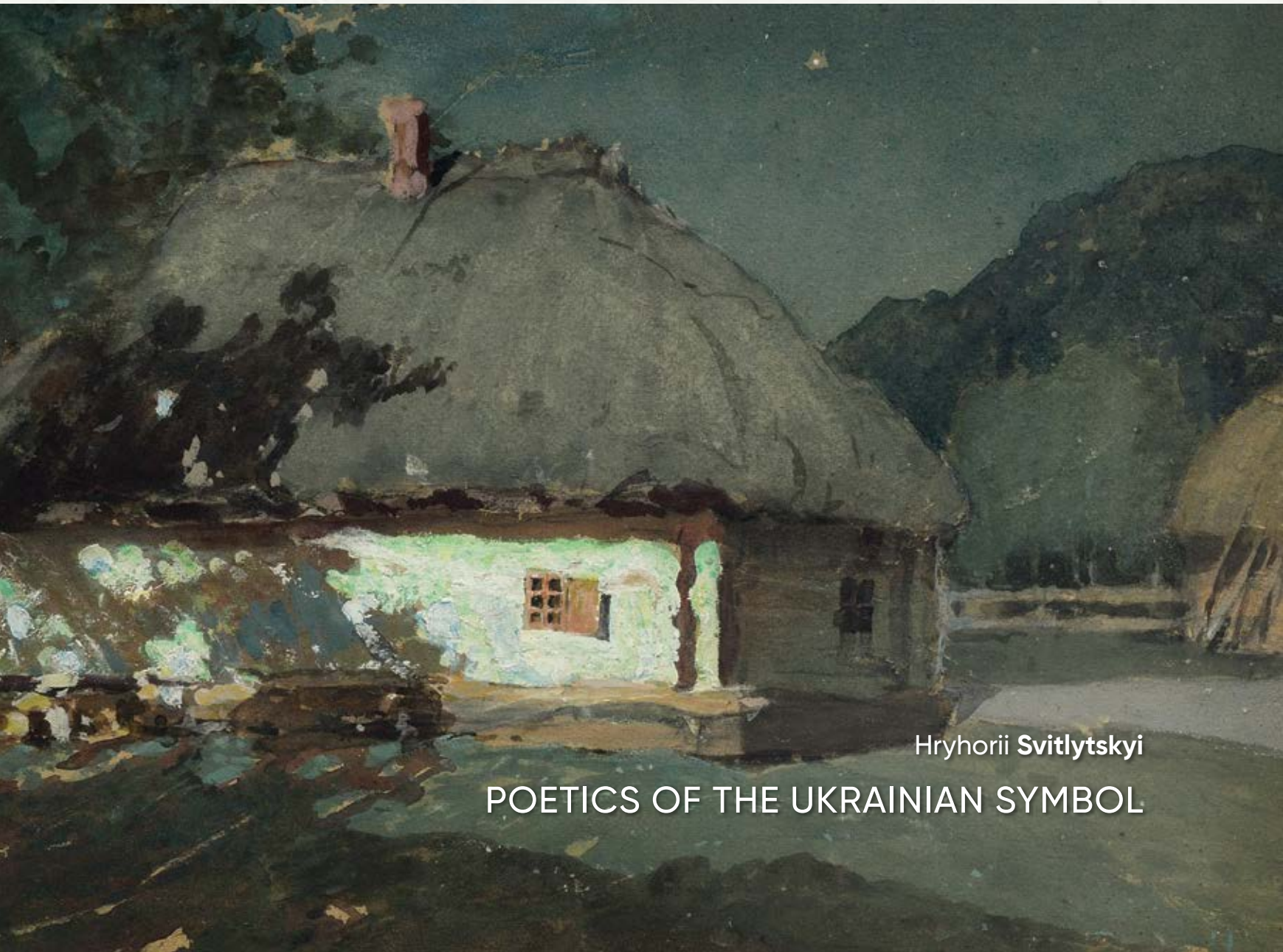

GOLDENS
SINCE 2004

Григорій Світлицький

**ПОЕТИКА
УКРАЇНСЬКОГО СИМВОЛУ**

Hryhorii Svitlytskyi

POETICS OF THE UKRAINIAN SYMBOL

GOLDENS
SINCE 2004

Григорій **Світлицький**
**ПОЕТИКА
УКРАЇНСЬКОГО
СИМВОЛУ**

POETICS OF THE UKRAINIAN SYMBOL
Hryhorii **Svitlytskyi**

Каталог виставки
28.06–22.07.2023
Exhibition catalogue

Аукціонний дім Goldens
Київ, вул. Л. Первомайського, 4

З ПИТАНЬ ПРИДБАННЯ ТВОРІВ ЗВЕРТАЙТЕСЬ

+ 38 044 240 95 32 contact@gs-art.com

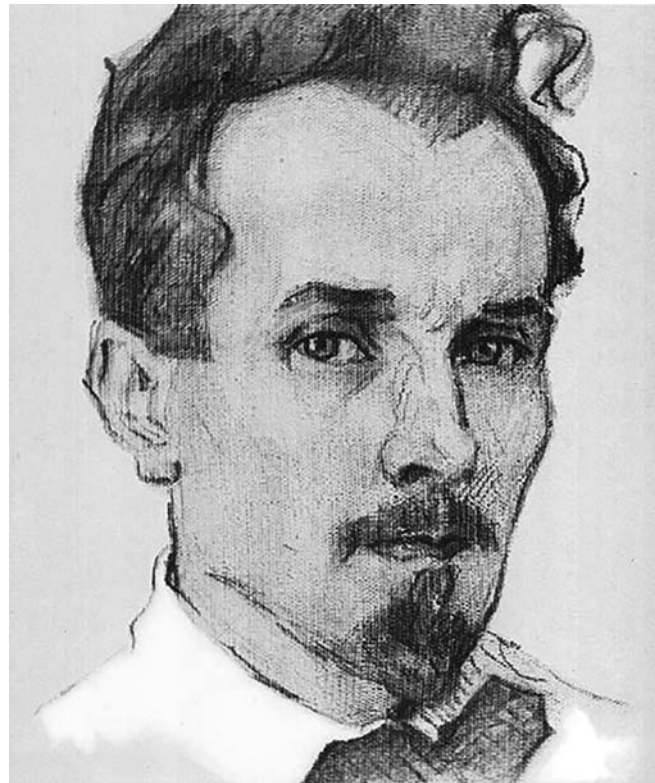
Київ – 2023 – Kyiv

Григорій Світлицький. Поетика українського символу

Випередивши появу феномену українського поетичного кіно, киянин, художник Григорій Світлицький по праву вважається основоположником ліричного українського пейзажу. Саме його полотна, що оспівують красу української природи та сільського буття, стали візуальним взірцем для культових режисерів авторського кінематографу: Сергія Параджанова, Юрія Іллєнка та Леоніда Осика.

«Ніч», 1920-і

Виставка «Григорій Світлицький. Поетика українського символу», організована аукціонним домом Goldens, являє собою ретроспективний погляд на мистецьку спадщину Григорія Світлицького, представлену значною кількістю живописних полотен, графіки, етюдів та акварелей музейного рівня.

Назва проєкту є своєрідним маркером стилю відтворення дійсності митця – тісного зв'язку з корінням. Зв'язку, який не змогла розірвати ані імперська русифікація, ані радянське знецінення національної ідентичності. Живопис Світлицького, як і більшості митців того часу, позбавлений буквальної критики влади. Однак в його пейзажах та портретах відчувається патріотизм у дослідженні української природи, способу життя села та його мешканців.

Здобувши початкову художню освіту в школі Мурашка з 1889 по 1893, що виховувала художників за західноєвропейською традицією модерну, Світлицький вирішує продовжити навчання у Петербурзькій Імператорській

Академії мистецтв. Навчаючись у Іллі Рєпіна, він відкриває для себе філософію передвижників, відштовхується від неї, формуючи свою власну. Якщо передвижники бачили природу тлом безправності та страждань народу, Світлицький перетворив пейзаж на рефлексивне поле. Його ландшафти уособлювали стале середовище існування міфотворчості, слов'янської пракультури: вірувань, традицій та побуту. Митець свідомо вбачав потребу в синтезі нових способів творення й етнічного надбання. Він вважав, що існує взаємозв'язок української ментальності з особливим ставленням до природи, що пов'язане з культом землі-матінки.

Роботи передвижників були пронизані похмурими плямами селищ, краєвидів, людей, в яких ледь бриніло життя. Світлицький актуалізував гоголівську репрезентацію України як способу протиставити її зросійщенню.

Поворотним етапом у творчості Світлицького стало знайомство з пейзажистом А. І. Куїнджі, в майстерні якого він працював. В газетах Світлицького навіть називали «українським Куїнджі», хоча, окрім обраного ними жанру й універсальних архетипізованих образів (ніч, хата, річка, церква), вони не мали нічого спільного. Та якщо все ж таки порівнювати авторів, Куїнджі прагнув до пейзажу в реалістичній традиції, як-то досконале відтворення на полотні сонячного й місячного світла. Світлицький же прикрашав реалізм поетикою символу, що балансувала на межі казкової ілюстративності.

Згадаймо відомі рядки Миколи Гоголя з повісті «Майська ніч або Потопельниця: «Чи знаєте ви українську ніч? О, ви не знаєте української ночі! Як зачароване, дрімає на пагорбі село. Ще біліше, ще краще блищать проти місяця гурти хат; ще сліпучо вирізаються з темряви низькі їх стіни». Світлицький надихається саме гоголівським символом ночі як таємничого марева. Ніч для обох них уособлювала свободу колективного підсвідомого й пульсуючого тваринного, підкреслюючи феномен зміненої свідомості кожного, хто знаходиться під її владою.

«Ніч в селі», 1934

Так Світлицький прагне примирити духовне з земним, що є своєрідною даниною модерну. В його пейзажах особливою магнетичною привабливістю наділена відтінена кольором світлова глиб далечини. Та це не спустошений безжиттєвий простір, це інший вимір. Україна, яку він знав та любив, незбагненна для передвижників. Гоголівський радикал в живописі Світлицького помітний ще й в тому, як звичне для ока сільське середовище постає романтизованим через контрастні кольори, екзотичним та дещо піднесеним та гіперболізованим. Це свідчить про комплексну систему образів, успадковану, а не про пленерний формат творчості художника.

Світлицький витримує модернову традицію, відмовляючись від прямих ліній та гострих кутів, працюючи з кольором так, аби суттєво

«Чи є Бог?», 1919

«Яблука», 1936

відрізнитися від “землистих” передвижників. Відокремитись й підкреслити саме національний колорит. Автор одночасно намагається уникати кольорових співвідношень, які виходять за межі природних сполучень, проте використовує й зіставлення контрастних площин, прагнучи до декларації ледь помітного стану внутрішнього неспокою.

Інший варіативний символ, що повторюється – українська хата. Вона символізує тяглість поколінь, силу роду й уособлює Батьківщину, де ти є захищеним. Хата за Світлицьким є своєрідною реліквією пам'яті. Її образ зустрічається у більшості його робіт, як-то «Місячна ніч», «Хата в місячну ніч», «Ніч у селі». Окрім універсального сюжету, що незначним чином варіюється, хати написані в пастозній манері, експресивними широкими мазками.

Істотний й постійний зв'язок з Україною помітний у творчому методі Світлицького, коли неживе має дух місця. Хати-мазанки, церкви, корчми, паркани й вітряки. Глядач немов бачить таємне внутрішнє життя неживої природи, де вже саме розмежування між побудованим та природним середовищем стає відносним. Незважаючи на схожі сюжети, які знову й знову відтворює автор, в кожній роботі

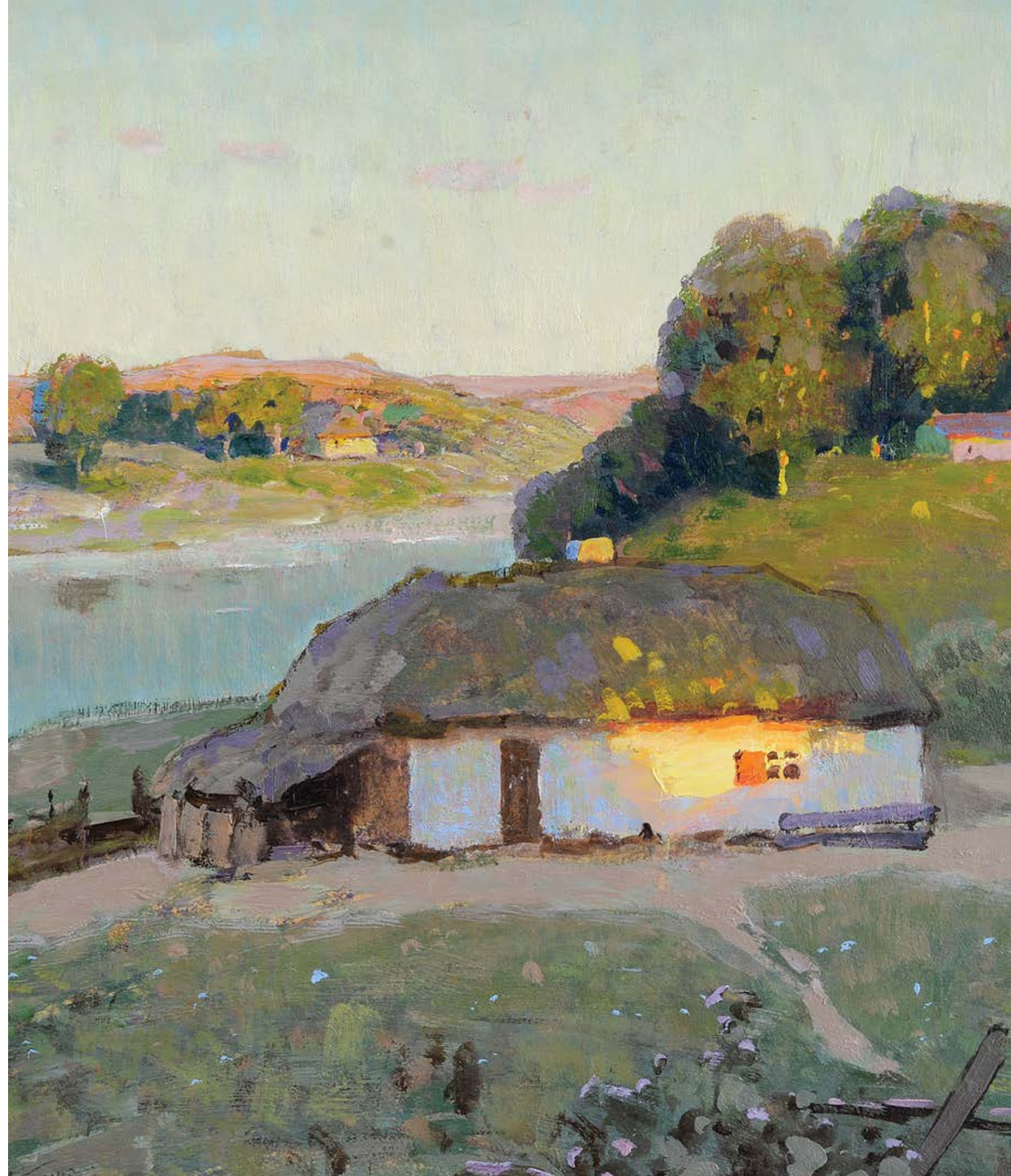
показане унікальне конкретне через загальне. Він акцентує на ключових домінантах, радше навіть не художніх, а історико-культурологічних, що формують композицію та задають тон колористичних рішень, що найбільш відчутне у відтворенні митцем різних пір року.

Світлицький був більш вільним за передвижників, адже щиро вбачав у символі хати ознаки соціального порядку, який відрізнявся від світу, в якому він жив. Світу, де кардинально різні політичні сили змінювали одна одну, намагаючись поховати під уламками самобутність традиції, культуру та мову України. У Києві митець працював над плакатами, декораціями до вистав, писав картини для музеїв, проте, попри свою затребуваність та титулованість, радянська влада не викликала у автора пієтету. Особливо після експропріації житла Світлицького у Петербурзі та повернення до Києва після втрати дружини та сина.

В натюрмортах Світлицький не просто вдосконалює майстерність живописця. Зображуючи квіти, він досягає постімпресіоністичної майстерності. Його суцвіття та яблука не є мертвими, а просто застиглими у світлі в своїй найкращій миті. Так помітна західноєвропейська традиція кольорних паралелей, що символізують крихкість та тяглість природного циклу життя.

Світлицький прагнув займатися просвітництвом. Ця мета втілювалася у народні, зокрема портретні, сюжети. Сам митець поєднував застигли мізансцени сільських дворів із зображеннями селян. Люди Світлицького втілювали поетичний збірний образ селянської України, а пейзажне тло портретів трансформувалося в простір важкої плідної праці.

Роксана Рублевська
мистецтвознавиця

1

«Козак», 1905
Полотно, олія
43,5 x 29,5 см

"Cossack", 1905
Oil on canvas
43.5 x 29.5 cm

2

«Січень. Моринці», 1915
Папір, мішана техніка
17,5 x 24,5 см

"January. Moryntsi", 1915
Mixed media on paper
17.5 x 24.5 cm

На звороті інша робота автора
Another work by the artist on the back

3
«Райвола», 1929
 Полотно, олія
 21,5 x 13,5 см

 "Raivola", 1929
 Oil on canvas
 21.5 x 13.5 cm

4
«Одеса», 1900
 Полотно, олія
 13 x 21,5 см

 "Odesa", 1900
 Oil on canvas
 13 x 21.5 cm

5
«Натюрморт. Квіти», 1930-і
 Картон, олія
 51 x 37 см

 "Still life. Flowers", 1930s
 Oil on cardboard
 51 x 37 cm

6

«Петроград. Перша година ночі», 1901

Полотно, олія
13,5 x 24 см

"Petrohrad. The First Hour of the Night", 1901

Oil on canvas
13.5 x 24 cm

7

«Українська ніч», 1920-і

Папір, темпера
11,5 x 17 см

"Ukrainian Night", 1920s

Tempera on paper
11.5 x 17 cm

8

«Зруйнована хата», 1935
Папір, олівець, акварель
23,5 x 27,5 см

"Ruined House", 1935
Pencil, watercolor on paper
23.5 x 27.5 cm

9

«Вітряк», 1910-і
Полотно, олія
47,5 x 60 см

"Windmill", 1910s
Oil on canvas
47.5 x 60 cm

10

«Чи є Бог?», 1919

Папір на картоні, олівець, акварель
22,5 x 30 см

"Is there God?", 1919

Pencil, watercolor on paper
on cardboard
22.5 x 30 cm

11

«Диспут про Бога», 1919

Папір, олівець, акварель
24,5 x 32 см

"Dispute about God", 1919

Pencil, watercolor on paper
24.5 x 32 cm

12

«Хата. Ніч», 1922

Папір, темпера
21 x 26,5 см

"The House. Night", 1922

Tempera on paper
21 x 26.5 cm

На звороті інша робота автора
Another work by the artist on the back

13

«Весна», 1933
Папір, акварель
20 x 24,5 см

"Spring", 1933
Watercolor on paper
20 x 24.5 cm

18

14

«Захід сонця», 1940-і
Полотно, олія
39 x 46 см

"Sunset", 1940s
Oil on canvas
39 x 46 cm

19

15

«Місячна ніч», 1930-і

Картон, олія
35 x 50,5 см

"Moonlit Night", 1930s

Oil on cardboard
35 x 50.5 cm

16

«Осінь», 1946

Папір на картоні, акварель
22,5 x 25 см

"Autumn", 1946

Watercolor on paper on cardboard
22.5 x 25 cm

17

«Після дощу. Дім Світлицького на Дегтярній», 1930-і
Папір, акварель
16,5 x 18 см

"After Rain. Svitlytskyi's House on Dehtiarna Str.", 1930s
Watercolor on paper
16.5 x 18 cm

18

«Портрет дівчинки», 1927
Папір, пастель
47,5 x 37,5 см

ПУБЛІКАЦІЇ: «Каталог посмертної виставки творів народного художника УРСР, професора Київського державного інституту Григорія Петровича Світлицького». – Київ, 1950, (перелік творів с. 35)

"Portrait of a Girl", 1927
Pastel on paper
47.5 x 37.5 cm

PUBLICATIONS: "Catalogue of the posthumous exhibition of the works of the People's Artist of the Ukrainian SSR, professor of the Kyiv State Institute Hryhoriy Petrovych Svitlytskyi." – Kyiv, 1950, (list of works p. 35)

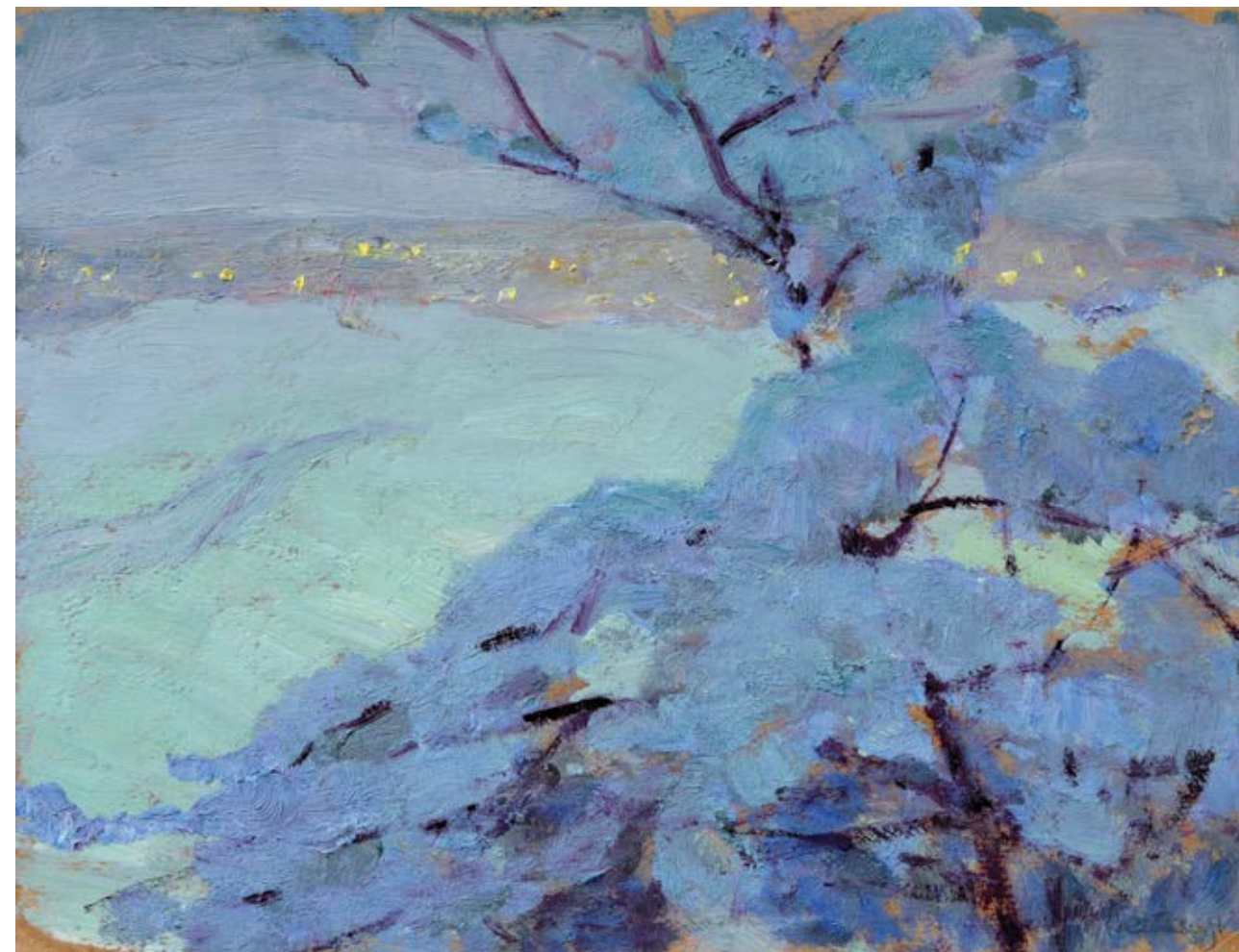
19

«Зимовий пейзаж», 1920

Дерево, олія
21 x 27 см

"Winter Landscape", 1920

Oil on wood
21 x 27 cm

20

«Зимова ніч», 1930-і

Картон, олія
25 x 32,5 см

"Winter Night", 1930s

Oil on cardboard
25 x 32.5 cm

21

«Ніч в селі», 1934

Картон, олія
44,5 x 50 см

ПУБЛІКАЦІЇ: «Каталог посмертної виставки творів народного художника УРСР, професора Київського державного інституту Григорія Петровича Світлицького». – Київ, 1950, (перелік творів с. 23)

"Night in the Village", 1934

Oil on cardboard
44.5 x 50 cm

PUBLICATIONS: "Catalogue of the posthumous exhibition of the works of the People's Artist of the Ukrainian SSR, professor of the Kyiv State Institute Hryhoriy Petrovych Svitlytskyi." – Kyiv, 1950, (list of works p. 23)

22

«Весна у Києві. Вид на Поділ із Замкової гори», 1911

Полотно, олія
66 x 46,5 см

"Spring in Kyiv. View of Podil from Castle Hill", 1911

Oil on canvas
66 x 46.5 cm

23

«Ніч», 1920-і
Картон, олія
18 x 25,5 см

"Night", 1920s
Oil on cardboard
18 x 25.5 cm

24

«Весінній вечір», 1929
Картон, темпера
24,5 x 32 см

"Spring Evening", 1929
Tempera on cardboard
24.5 x 32 cm

25

«Хата на березі», 1932

Картон, темпера
17 x 22 см

"House on the Shore", 1932

Tempera on cardboard
17 x 22 cm

26

«Зима», 1930-і

Папір, акварель
11,5 x 15,5 см

"Winter", 1930s

Watercolor on paper
11.5 x 15.5 cm

27

«Етюд», 1910–і

Полотно, олія
11 x 17 см

"Study", 1910s

Oil on canvas
11 x 17 cm

28

«Сабліно. Етюд», 1916

Полотно, олія
24 x 13,5 см

ПУБЛІКАЦІЇ: «Каталог посмертної виставки творів народного художника УРСР, професора Київського державного інституту Григорія Петровича Світлицького». – Київ, 1950, (перелік творів с. 18)

"Sablino. Study", 1916

Oil on canvas
24 x 13.5 cm

PUBLICATIONS: "Catalogue of the posthumous exhibition of the works of the People's Artist of the Ukrainian SSR, professor of the Kyiv State Institute Hryhoriy Petrovych Svitlytskyi." – Kyiv, 1950, (list of works p. 18)

29

«Місячна ніч», 1920–і

Папір, акварель
19,4 x 31,7 см

"Moonlit Night", 1920s

Watercolor on paper
19.4 x 31.7 cm

30

«Ніч. Корчма», 1923
Папір, акварель
25,5 x 33 см

"Night. Inn", 1923
Watercolor on paper
25.5 x 33 cm

31

«Дорога», 1910-і
Полотно, олія
13 x 22,5 см

"Road", 1910s
Oil on canvas
13 x 22.5 cm

32

«Сабліно. Етюд», 1917
Полотно, олія
13,5 x 24,5 см

ПУБЛІКАЦІЇ: «Каталог посмертної виставки творів народного художника УРСР, професора Київського державного інституту Григорія Петровича Світлицького». – Київ, 1950, (перелік творів с. 18)

"Sablino. Study", 1917
Oil on canvas
13.5 x 24.5 cm

PUBLICATIONS: "Catalogue of the posthumous exhibition of the works of the People's Artist of the Ukrainian SSR, professor of the Kyiv State Institute Hryhoriy Petrovych Svitlytskyi." – Kyiv, 1950, (list of works p. 18)

33

«Яблука», 1936
Картон, олія
21 x 31 см

"Apples", 1936
Oil on cardboard
21 x 31 cm

36

34

«Хата в місячну ніч», 1916
Картон, гуаш
36 x 45,5 см

"House on a Moonlit Night", 1916
Gouache on cardboard
36 x 45.5 cm

37

Виставка творів з приватних колекцій
"Григорій Світлицький. Поетика українського символу"
Київ – 2023

Світлицький Григорій Петрович (1872–1948) – український живописець, професор, музикант, скрипаль, композитор. Народився в м. Київ. Навчався в Київській рисувальній школі М. Мурашка (1889–1893) у М. Пимоненка, Х. Платонова, М. Врубеля; Петербурзькій АМ (1893–1900) у І. Рєпіна, М. Кузнецова, працював у майстерні А. Куїнджі. Допомігав в роботі над орнаментами Володимирського собору, брав участь у реставрації живопису Успенського собору Києво-Печерської лаври, брав участь у розписі Ісаївського собору. Виставлявся у Товаристві акварелістів (з 1908 року), Товаристві художників ім. К. Костанді (з 1916 року), Товаристві пересувних художніх виставок (з 1918). Член АХЧУ (з 1918), Українського Мистецького Об'єднання (з 1929). Викладав у КХІ (з 1947). Став першим народним художником УРСР (1946). У Києві було відкрито будинок-музей художника (1958) та названо вулицю (1961). Жив та працював в м. Київ.

ОРГКОМІТЕТ
Михайло Василенко
Олена Василенко
Юлія Черниш
Катерина Щербаківа

КУРАТОР ВИСТАВКИ
Михайло Василенко

АВТОР СТАТТІ
Роксана Рублевська

ФОТОЗЙОМКА, ДИЗАЙН І ВЕРСТКА
Віктор Володимиров-Лихоліт

ДРУК
Фамільна друкарня huss

Тираж 200 екземплярів

GOLDENS
SINCE 2004

Аукціонний дім Goldens
заснований у листопаді 2004 року

Україна, 01133, Київ, вул. Л. Первомайського, 4
Тел.: +38 044 240 95 32
contact@gs-art.com
www.gs-art.com

© Права на публікацію фото з цього каталогу
належать аукціонному дому Goldens

Exhibition of artworks from private collections
"Hryhorii Svitlytskyi. Poetics of the Ukrainian symbol"
Kyiv – 2023

Hryhorii Petrovych Svitlytskyi (1872–1948) is a Ukrainian painter, professor, musician, violinist, composer. Born in Kyiv. Studied at M. Murashko's Kyiv School of Drawing (1889–1893) with M. Pymonenko, H. Platonov, and M. Vrubel; St. Petersburg's AA (1893–1900) with I. Repin, M. Kuznetsov, worked in the workshop of A. Kuindzhi. He helped in the work on the ornaments of the Volodymyr Cathedral, participated in the restoration of the painting of the Assumption Cathedral of the Kyiv-Pechersk Lavra, participated in the painting of St. Isaac's Cathedral. Exhibited in the Society of Watercolorists (since 1908), the Society of Artists named after K. Kostandi (since 1916), the Society of Mobile Art Exhibitions (since 1918). Member of the AARU (since 1918), the Ukrainian Art Association (since 1929). Taught at KAI (since 1947). Became the first People's Artist of the Ukrainian SSR (1946). The house-museum of the artist was opened in Kyiv (1958) and the street was named (1961). Lived and worked in Kyiv.

ORGANIZING COMMITTEE
Mykhailo Vasilenko
Olena Vasilenko
Yulia Chernysh
Kateryna Shcherbakova

CURATOR OF THE EXHIBITION
Mykhailo Vasilenko

ARTICLE AUTHOR
Roksana Rublevska

PHOTOS, DESIGN, LAYOUT
Victor Volodymyrov-Lykholit

PRINT
Family printing house huss

Circulation 200 copies

Goldens Auction House
founded in November 2004

Ukraine, 01133, Kyiv, 4 L. Pervomaiskogo Str.
Tel.: +38 044 240 95 32
contact@gs-art.com
www.gs-art.com

© The rights to publish works from this catalog
belong to the Goldens auction house

GOLDENS
SINCE 2004

+38 044 240 95 32
www.gs-art.com